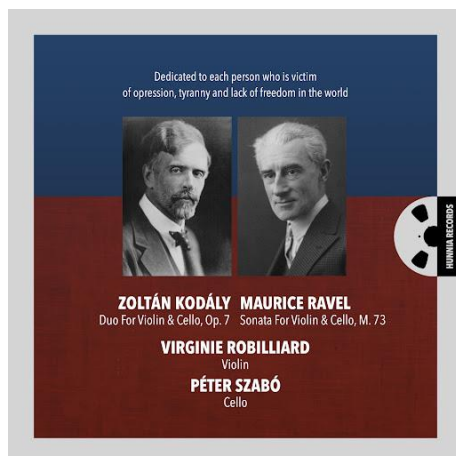

A világ mindazon emberének, aki az elnyomás, a zsarnokság és a szabadság hiányának áldozata.

(Hunnia HRES2629)

**I.
REMEKMŰVEK HEGEDŰRE ÉS GORDONKÁRA – VIRGINIE
ROBILLIARD ÉS SZABÓ PÉTER ÚJ CD-FELVÉTELÉN**

Virginie Robilliard

Szabó Péter

Duo for Violin & Cello in D Minor, Op. 7: I. Allegro serio, non troppo (9:12)

Duo for Violin & Cello in D Minor, Op. 7: II. Adagio (8:36)

Duo for Violin & Cello in D Minor, Op. 7: III. Maestoso e largamente, ma non troppo lento - Presto (9:12)

Sonata for Violin & Cello, M. 73: I. Adagio (5:05)

Sonata for Violin & Cello, M. 73: II. Très vif (3:23)

Sonata for Violin & Cello, M. 73: III. Lent (6:12)

Sonata for Violin & Cello, M. 73: IV. Vif, avec entrain (5:56)

Korábban a Hungarotonnál Brahms és Dvořák egy-egy művéből készítették felvételt Frédéric Vaysse-Knitter társaságában, a duó-lemez a Hunnia Records gondozásában jelent meg 2026 júniusában. Közben a Szabó Csaba kamarazenéjét rögzítő Hunnia-felvételen is közreműködtek – e felvétel is a francia művésznőnek a magyar zene iránti elkötelezettségéről tanúskodik.

A kamaramuzsika kedvelője különleges helyzetben van: hallgatnivalója átrághatatlan kásahegyhez hasonlítható - ráadásul miközben a bőség zavarával küzd, számolnia kell azzal, hogy gyönyörködtető értékek kerülnek el figyelmét. Koncertműsoroknál a szerzők és/vagy az előadók neve jelenthet vonzerőt, csakúgy, mint a felvételeknél – viszont könnyen elbizonytalanodhat, ha keresőprogramba kell írnia szerzőt, művet. Általában a korábbi élmények jelentenek biztos fogódzót: nem véletlen, hogy egész repertoár alakult ki „komolyzenei örökzöldekből”, és a zenebarátok gyakran megelégednek a más ismert/kedvelt darabok újrakhallgatásával, miközben új élmények sokaságától fosztják meg magukat. A koncertrepertoár, mint olyan, önmagában korántsem egyértelműen „értékjelző”, néha izgalmas daraboknál éppen a speciális apparátus jelenti a műsorra-tűzés akadályát. És valljuk meg, vállalkozó kedvű koncertrendező szükséges ahhoz, hogy sikerdarabok járt útját járatlanra váltsa. Ráadásul, talán nem is jogos, hogy kuriózzummá minősítsék valamely kompozíciót pusztán azért, mert különleges összetételű kamaraegyüttesre készült. Tehát a felfedezőkedv alapvető feltétel a hallgatók részéről – és akkor fennáll a lehetősége annak, hogy életreszóló élménnyel gazdagodhatnak.

Szabó Péter és Virginie Robilliard kamaramuzsikusként régóta játszik együtt, a nagyközönség elsősorban felvételtől ismerheti a francia hegedűművész játékát, a magyar vonósok szűkebb köre mesterkurzusokon is találkozhatott vele. Szabó Pétert pedig aligha kell bemutatni a hazai közönségnek.

Duó-lemezük a lehető legjobbkor jelent meg, az idei FAB (Fesztiválakadémia Budapest) programjában sokan fedezhették fel maguknak Kodály Duóját (Op.7), Kelemen Barnabás és Fenyő László frenetikus tolmácsolásában. Az egyszeri elhangzás elsősorban élmény, ami emlékké nemesedik, a nívós felvétel pedig az újrakhallgatás lehetőségével alaposabb elmélyüléshez (műismerethez) kínál lehetőséget. Ravel Szonátája (amely a bemutatón még a Duo címet viselte) kétségkívül „ritkaság”, ami viszont a felvétel különleges értéke: a műsorösszeállítás. Ismertetőben, szakirodalomban gyakran olvashatunk arról, hogy valamely mű megszületése, avagy végső formája milyen inspirációs forrásokra vezethető vissza. Az olvasó jólnevelten bólint, s gyakran azon nyomban el is felejtí az információt. Annál nagyobb azonban az öröme, ha a darab hallgatásakor ráismer az említett hatásokra! E tekintetben telitalálat a

felvétel műsorválasztása! Tény, hogy Ravel ismerte Kodály Duóját, de miként az ismertető szövegben John Kenken amerikai zenetudósra hivatkozva szerepel, „világos utalások találhatók Kodályra, Bartókra és a magyar népzeneire Ravel zenéjének éles disszonanciáiban és virtuóz lendületében”. És ezt nemcsak olvashatjuk, hanem – halljuk is!

Szabó Péter minőségigényét jelzi muzsikuspártnér-választása, Robilliard nemzetközi zeneirodalomismerete (s ezzel összefüggésben stílusismerete) széles körű, és úgy tűnik, különleges affinitása van a magyar zene íránt. Már 19 évesen Bartók „nagy” Hegedűversenyével debütált New Yorkban a Juilliard School zenekarával – Ravel zenéjével pedig még korábbi a kapcsolata, 8 évesen varázsoltá el a Daphnis és Chloé zenéje, a Szonátát pedig először 15 éves korában játszotta.

A pedagógusként is jelentős hegedűművész frappánsan „az eredetiség himnuszának” nevezte Kodály Duóját, s mi tagadás, a hallgatót lenyűgözi a hallgatnivaló egésze. A szakmabeli csemegézhet aritkaságok-különlegességek felfedezésével, és csak elismeréssel adózhat, amiért a tudatosan korlátozott eszközökből (a kis apparátussal) fantasztikus hangzásbeli gazdagság jött létre. Ravel esetében ehhez hozzájárul még az is, hogy a hangszerelés virtuóza ezúttal még a harmóniák varázsáról is lemondva a dallamra összpontosított. Ugyanakkor ez a „korlátozás” és dallamcentrikusság tágas teret kap a regisztereknek a kifejezés szolgálatába állításával. Két hangszer párbeszéde, ám a zenei kifejezés sajátos lehetőségeinek a kiaknázásával, néha olyan intenzitással, mintha nem is mindösszesen ketten szólaltatnák meg a zenei anyagot, amelyben a szólamok viszonya rendkívül változatos.

A Duo esetében letagadhatatlan Kodály ifjúkori hangszerének szeretete, és játék-lehetőségeinek alapos ismerete. Imponáló az a kamarazenei érzékenység, ahogyan a szólamok funkcióváltásait érzékeltetik az előadók. „Úgy hiszem, hogy ez a szonáta fordulópontot jelentett fejlődésem történetében” – írta önéletrajzi vázlaiban Ravel. Ezt parafrázálva kijelenthetjük: ez a felvétel fordulópontot jelent Ravel-ismeretünkben (és a szerző értékelésében). S talán nem túlzás az állítani: Kodály-képünk árnyalásához is jelentős segítséget ad.

Külön öröm az igényes (három nyelvű: angol, francia, magyar) kísérőfüzet, amely amellét, hogy informatív, helyet adott a hegedűművész személyes hangú kommentárjainak is. Talán csak egy apró változást tudnék elképzelni: mivel a művészek szakmai életrajza könnyen hozzáférhető az interneten, az életrajzok helyett szívesen vettem volna Szabó Pétertől is hasonló személyes tónusú olvasnivalót.

Fittler Katalin

II.

A CD ISMERTETŐJE MAGYARUL

Kodály Zoltán: Duó hegedűre és gordonkára Op. 7 (1914)

A Kodály Zoltán által 1914-ben komponált Duó hegedűre és gordonkára a 20. századi kamarazene egyik legjelentősebb alkotása. A mű, amely egy történelmi és emberi szempontból egyaránt döntő jelentőségű sorsfordító korszakban született, a merész formai újítások iránti törekvést szorosan ötvözi a közép-európai népzenei hagyományokkal, különösen a magyar népzenehez fűződő mély elkötelezettséggel, kötődéssel. „A szonátaformában komponált első tétel, személyes hangú, bensőséges mondanivalójának lírai folytatása az Adagio, ahol a triós forma középrészében heves konfliktus zajlik le. A zárótétel Beethoven Kilencedik szimfóniájának fináléjához hasonló módon indul: recitativóval kezdődik, amelynek során az előző tételek témái is visszatérnek. A gyors főrész feszes ritmusú, helyenként népi ihletésű táncmuzsika.” (Pándi Marianne: Hangversenykalauz III. Kamaraművek, Budapest, 1975. Zeneműkiadó 359.o.)

Maurice Ravel: Szonáta hegedűre és gordonkára, M. 73 (1922)

Az amerikai zenetudós John Henken – a Los Angeles-i Filharmonikusok (LA Phil) művészeti tervezés és kiadványkezelés volt igazgatója – írja a Duószonáta ismertetésében: „Ravel ismerte Kodály 1914. évi hegedű-gordonka Duóját [és ősbemutatójának idején, 1922 áprilisában, Ravel Szonátája ugyancsak Duó megjelölést viselt], azonkívül világos utalások találhatók Kodályra, Bartókra és a magyar népzeneire Ravel zenéjének éles disszonanciáiban és virtuóz lendületében. „1921–1922-ben – miközben *L'Enfant et les Sortilèges* című színpadi művén dolgozott – írta Ravel hegedűre és gordonkára szánt *Duó*-ját, amit utóbb *Szonátának* nevezett el. Hosszas munkát, javítgatást, próbálkozást jelentett számára ez a kompozíció, amely – mint Önéletrajzi Vázlataiban írja – fordulópontot jelöl pályafutásán: »Leegyszerűsítve a végletekig. Lemondás a harmónia varázsáról; ezzel szemben a dallam egyre fokozódó jelentősége. »” (Pándi Marianne: Hangversenykalauz III. Kamaraművek, Budapest, 1975. Zeneműkiadó 265.o.) A mű fontos fordulópontot jelent Maurice Ravel zeneszerzői stílusában. A zongora harmóniai támogatásától megfosztva az alkotás teljes mértékben a két hangszer közötti párbeszédre támaszkodik, amelyet rendkívül precíz hangszerelés tár fel.

Ravel szándékosan letisztult stílust alkalmaz, amelyben a háború utáni neoklasszikus esztétika, valamint a polifónia és a kontrapunkt iránti érdeklődése is megmutatkozik. A négy tétel széles karakterpalettát tár fel: komoly és feszült hangulatú bevezetés, éles ritmikájú scherzo szinte ütőhangszeres akcentusokkal, rendkívül visszafogott középső lassú tétel, valamint energikus, virtuóz finálé. A szonáta egészében a két hangszer egyenrangúként van kezelve, és állandó imitációs kontrasztos játékban fonódik össze. Az előadók és a hallgatók számára egyaránt igényes mű – tulajdonképpen a zenei absztrakció csúcsa, jól illusztrálja Ravel azon képességét, hogy szándékosan korlátozott eszközökből rendkívüli hangzásbeli gazdagságot teremtsen – megmutatja, hogy a tiszta vonalvezetés és a ritmikai világosság önmagában is képes katartikus zenei élményt nyújtani, mindenféle „érzelmes” körítés nélkül.

Szabó Péter